

Anatomia poètica d'una vida

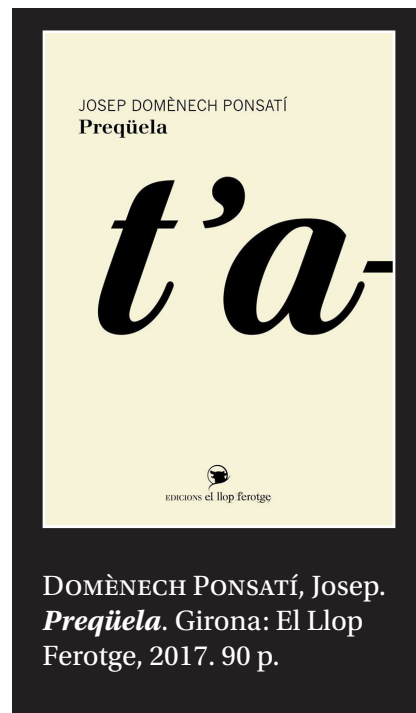
Text > NAUSICA MASÓ

Quan un gormand de la poesia llegeix aquest poemari sense cap idea preconcebuda, sense expectatives i fins i tot sense haver llegit mai res de l'autor, la sorpresa se n'ensenyoreix immediatament. Sorpresa, perquè acostumat, com és el cas, a llegir els clàssics i massa sovint a rebutjar segons quins autors contemporanis (hi ha molt bluf barrejat entremig!) no s'espera trobar-hi en tal grau un inefable art de la glossa, abraçant gràcia i enigma, imprescindible per poder gaudir del captiveri de la lectura. Josep Domènech Ponsatí diu d'ell mateix que és poeta de naixement, traductor per vocació i llibreter per necessitat, però també n'inverteix l'ordre dues vegades més per dir-nos que els tres oficis són inherents en ell. Autor de cinc llibres de poesia, va guanyar amb *El Càcol* el Premi de Poesia Sant Cugat a la memòria de Gabriel Ferrater (2014).

Preqüela, la seva darrera obra, ja amb «Pròleg» que en constitueix el primer poema, hom se sent immers de cop en un teatre del Renaixement en què hi ha un narrador que l'endinsa, amb enginy i ironia, en la *comèdia* que està a punt de presenciar. I amb enginy, certament, construeix tots els poemes, aprofundint en l'interior del poeta i fent de tots els trets de la vida un estudi minuciós. Quan ens delecta

descabdellant reflexions sobre poesia ho fa gairebé com un filòsof, dissecant fins al darrer reclus del pensament talment com qui es troba en unes golfes cercant un tresor, escatint les andròmines i posant en relleu i amb saviesa allò que cal exposar. Per citar-ne un exemple, només cal llegir el magnífic «Ideia», on, amb una habilitat que desconcerta, ens dilucida aquell moment en què tot esperit forjador de qualsevol art es troba en el moment de concebre: «Un record, no tinc present / per què ratat, li fa xic, / a la idea, que el melic, / es mira i remira i sent / que haurà de fer un pensament, / pro al final es recargola / barrocamment — escarola / o bé escala de cargol— / en un ris que vol i dol, / assajant la cabriola / d'un pur no-res qualsevol».

I per il·lustrar l'altre vessant de l'obra, el que ens parla de la vida, no es pot deixar d'esmentar el poema que forçosament ha d'embadalir tot lector amant de la poesia, «Un altre mercat», del qual la mostra d'un deliciós fragment espera animar que se'n llegeixi l'obra sencera: «S'alça una veu: / suen els càntirs / de terrissa i les noies, que amb uns *panties* / morats, messiquen (a com van ses prunes / clàudies?) i no es posen d'acord / amb la pagesa, que pela anodines, / mentrestant, trum-

fes, potser unes / estafandries color de bombona / de butà, i també el verd rotund / —tothom ha fet matines— / de la mongeta tendra. Crits / —venem melons a tatx!— / que vénen i se'n van: en faig / justa escriptura».

Retrats impecables i pioners

Text > ELARA PI

El periple de l'emblemàtic estudi Foto Lux, sota el guiatge de Joan Pere Ferrer i de Joan Barber, i que Montserrat Baldomà investiga en aquest llibre, va néixer de l'experiència inicial de Pere Ferrer a Vitòria com a fotògraf durant el servei militar obligatori i va continuar amb la seva tornada a Catalunya, on va compartir l'activitat amb el seu soci. S'establiren a Girona el 1917 gràcies al traspàs de la Galeria Fotogràfica de J. Llinàs de Arte Moderno a la Gran Via de Jaume I, i en pocs anys es feren un nom en el

panorama fotogràfic de la ciutat: el 6 d'abril de 1923 es va inaugurar l'estudi Foto Lux, ara a la plaça de l'Oli, amb un equipament innovador de llum artificial. Dolors Pujol i Massaguer, la dona de Pere Ferrer, va començar a treballar de dependent a l'estudi i es va acabar revelant com una fotògrafa excepcional.

L'estudi va passar a ser propietat exclusiva de Pere Ferrer i, posteriorment, de la seva filla Joana i del gendre, fins que es van jubilar l'any 1989. L'autora atribueix aquest fet als caràcters pro-

fundament diferenciats dels socis, però en cap cas se'n resol un trencament de les relacions personals. El relleu generacional de Joana Pere Ferrer i J. M. Sabench Bonfill es va saber adaptar bé a la transició cap al color, una etapa que va suposar la fi de l'activitat artística per a molts professionals.

Els retrats fotogràfics que s'insereixen en el llibre no només consten d'una tècnica impecable lligada a tots els avenços tecnològics del moment, sinó que palesen un model de treball pioner que

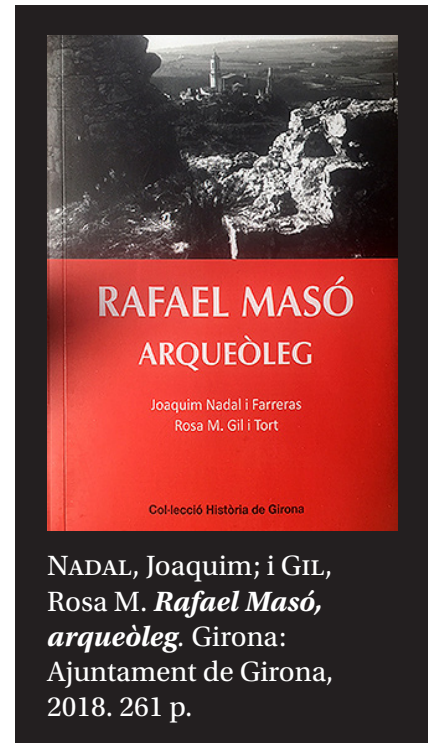
La redescoberta de Rafael Masó

Text > PERE BOSCH

L'any 1996, els arquitectes Joan Tarrús i Narcís Comadira van publicar una biografia sobre Rafael Masó. Es tractava d'una aproximació àmplia, però en un dels capítols se'ns descobria un aspecte inèdit: el paper que havia tingut l'arqueologia en les preocupacions intel·lectuals de l'arquitecte gironí. Es tractava d'un fil per explotar, d'una via per completar la rica personalitat de l'arquitecte gironí. I la descoberta de la correspondència que va mantenir amb Josep de Calassanç Serra i Ràfols, complementada amb la d'aquest darrer amb Francesc Riuró després de la mort de Masó, ha permès als historiadors Joaquim Nadal i Rosa M. Gil aprofundir en aquest aspecte, i, encara més, complementar-lo amb altres documents certament interessants, com ara el vot particular formulat per Masó en la Comissió Provincial de Monuments l'11 de novembre de 1932. Les fonts que aporten, en un llibre editat per l'Ajuntament de Girona, són inèdites i constitueixen, per si mateixes, un atractiu especialment rellevant, sobretot tenint en compte que Rafael Masó va deixar molt pocs documents escrits.

L'interès del llibre, però, no només rau en aquesta circumstància. L'estudi previ que han dut a terme Joaquim Nadal i Rosa Maria Gil sap extreure tot

el suc a la correspondència, relacionant-la amb el context de la seva època i amb l'estat del patrimoni gironí. Espai rere espai, anàlisi rere anàlisi, se'ns presenta un Masó que, «amb mentalitat d'arquitecte i passió d'arqueòleg», afina en la seva diagnosi i deixa entreveure un «autèntic programa de rescat i coneixement del passat de Girona i de molts altres indrets de la demarcació», manllevant paraules dels dos autors. Tot plegat, amb un entusiasme encomanadís que es desprèn de cada carta, de cada hipòtesi o de cada descoberta. La virtuositat del llibre, però, no només resideix en la capacitat d'aprofundir en un aspecte rellevant de la vida de l'arquitecte gironí, sinó també a convertir-lo en una excusa perfecta per conèixer el rerefons de les polítiques culturals i la situació del patrimoni arqueològic durant els anys trenta, caracteritzat per la deixadesa de les administracions i el voluntarisme d'alguns gironins que, com Rafael Masó, no només van tenir un paper essencial en la preservació d'alguns espais emblemàtics, sinó també en el disseny de les polítiques patrimonials. Que aquest retrat el reconstrueixin Rosa Maria Gil i Joaquim Nadal, protagonistes d'excepció en l'execució d'algunes de les propostes de Masó, no deixa de

NADAL, Joaquim; i GIL, Rosa M. *Rafael Masó, arqueòleg*. Girona: Ajuntament de Girona, 2018. 261 p.

resultar-ne un atractiu afegit. El resultat, tal com podran comprovar els lectors, és un diàleg fascinant i enriquidor entre el passat i el present, la teoria i la pràctica; un retrobament entre la lluita en el desert de l'arquitecte noucentista i la determinació de l'alcalde que va liderar, cinquanta anys després, la recuperació del Barri Vell de Girona.

s'acostava a la psicologia dels pobles, un model que pocs anys abans havia plantejat Wilhelm Wundt des de la psicologia experimental. El lector podrà gaudir de les fotografies dels *Tipus catalans*, caracteritzats per la temàtica costumista, centrats en persones d'edat vinculades a les labors tradicionals de subsistència (pastors, pescadors o gent del poble), que testimoniaven una manera de viure engolida pel temps modern i amb els quals es pretenia consolidar una memòria col·lectiva.

BALDOMÀ SOTO, Montserrat. *Foto Lux*. Girona: Ajuntament de Girona, 2017. 107 p.